

วิธีสอนแปลมคธเป็นไทย

โดย

พระธรรมวชิรปัญญาจารย์

รองเจ้าคณะภาค ๓

รองประธานสำนักงานกำกับพระธรรมทูตไปต่างประเทศ

ผู้อำนวยการสถาบันพระไตรปิฎกศึกษา มจร

ลำดับการแปรมี ๙ อย่าง คือ

๑. อาลปนะ

๒. นิบาตต้นข้อความ

๓. บทกาลสัตตมี

๔. บทประธาน

๕. บทที่เนื่องด้วยประธาน

๖. กิริยาในระหว่างของประธานและประโยคแทรก

๗. บทที่เนื่องด้วยกิริยาในระหว่างและประโยคแทรก

๘. กิริยาคุมพากย์

๙. บทที่เนื่องด้วยกิริยาคุมพากย์

หลักการแปลโดยพยัญชนะ

๑. ประโยคสังคตฤ

ตุมฺเห ปน ภาติก ฯ ข้าแต่พี่ชาย ก็ อ.ท่านเล่า ฯ

กินฺเต ปโยชนํ ฯ (๘/๒)

อ.ประโยชน์ อะไร แก่ท่าน ฯ

กึ เม ฆราวาเสน ฯ (๑/๖๑)

อ.ประโยชน์ อะไร แก่เรา ด้วยการอยู่ครองซึ่งเรือน ฯ

โก เม อตฺถโถ ฯ อ.ประโยชน์ อะไร แก่เรา ฯ

๒. ประโยคกัตตุวาทก (ใครทำอะไร)

สา (ภริยา) ทสมาสจฺจนฺน ปุตุตฺติ วิชาเยี ๑ (๑/๓)

อ.ภรรยาฉัน คลอดแล้ว ซึ่งบุตร โดยกาลเป็นที่ล่วงไปแห่งเดือนสิบ ๑

๓. ประโยคกัมมวาทก (อะไรใครทำ)

อิทานเนเวโก คีตสทฺโท สุยิตถ ๑ (๑/๑๕)

อ.เสียงแห่งเพลงขับ เสียงหนึ่ง (อันเรา) ฟังแล้ว ในกาลนี้นั้นเทียว ๑

๔. ประโยคภาววาจาก

นनु อปฺปมตฺเตหิ ภวิตพฺพํ ฯ (๑/๘)

(อันเรา ท.) พึ่งเป็นผู้ไม่ประมาทแล้ว พึ่งเป็น มิใช่หรือ ฯ

๕. ประโยคเหตุกัตตฺวาจาก (ใครใช้ให้ใครทำอะไร)

อิมํ เตมาสํ กตฺตีหิ อิริยาปเถหิ วิตินาเมสฺสธ ฯ (๑/๘)

(อ.ท่าน ท.) ยังหมวดแห่งเดือนสาม นี้ จักให้น้อมลวงไปวิเศษ
ด้วยอิริยาบถ ท. เท่าไหร่ ฯ

๖. ประโยคเหตุกัมมมาจาก (อะไรใครใช้ให้ใครทำ)

ภทฺเท ทสฺสุ กสิณฺณสุ ปริกมฺมํ กตฺวา ฌานํ นิพฺพตฺเตตฺตพฺพํ ฯ (๔/๑๐๓)

ดูก่อนนางผู้เจริญ อ.ฌานํ (อันบุคคล) กระทำแล้ว ซึ่งบริกรรม ในกสิณ ท.
สืบ พึงให้บังเกิด ฯ

๗. ประโยคอนาทร (เมื่อ)

เถรสุส นินฺทํ อโนกฺกมฺนฺตสฺส อกฺขิโรโค อุปฺปชฺชติ ฯ (๑/๑๘)

เมื่อพระเถระ ไม่ก้าวลงอยู่ สู่วามหลับ อ.โรคในนัยน์ตา เกิดแล้ว ฯ

๘. ประโยคลักษณะ (ครั้นเมื่อ)

ปทุมธานี สุริเย อุกุคเต ปุบุพนติ, ตสุมิ อตถงคเต ปตตานิ ปิทหนติ ฯ

อ.ดอกปทุม ท. ครั้นเมื่อพระอาทิตย์ ขึ้นแล้ว ย่อมบาน, ครั้นเมื่อพระ
อาทิตย์นั้น อัสตงคตแล้ว อ.กลีบ ท. ย่อมหุบ ฯ

ลักษณะประโยคทั่ว ๆ ไป

๑. ประโยคบอกเล่า เช่น

สาวตถิย์ กีเรโก กุลปุตโต สตถุ ฌมมเทสนัน สุตฺวา นิกฺขมิตฺวา ฯเปฯ อรหตฺตํ
ปาปุณฺนิ ฯ (๒/๑๒๙)

ทสฺสุ ปุณฺณกิริยาตถฺตฺตฺสฺส อเกํ ลภิสฺสามิ ฯ (๑/๑๗)

โคตโม นาม พุทฺโธ โลเก อุปฺปชฺชิสฺสตี ฯ (๑/๑๐๑)

๒. ประโยคคำถาม เช่น

โก ตตถ วสติ ฯ (๑/๑๓)

กึ ปน เถโร อาคโต ฯ (๑/๑๗)

กสฺมา เอวํ กโรสี ฯ (๑/๑๔๖)

ปพฺพชิสฺสสี นนฺท ฯ (๑/๑๐๗)

๓. ประโยคปฏิเสธ เช่น

สรีร์ปี อตฺตนา สหฺธิ น คจฺจติ ฯ (๑/๖)

น ชานามิ ฯ (๑/๑๗)

๔. ประโยคถามปฏิเสธ เช่น

ก็ น ปสฺสถ ฯ (๑/๔๙)

ตุมฺเห มํ ฆนฺเต น ชานาถ ฯ (๔/๗๖)

๕. ประโยคคำสั่ง, บังคับ เช่น

จรถ ภิกฺขเว จาริกํ พหุชนहितาย ฯ (๑/๔๙)

คจฺฉ นฺหาตฺวา เอหิ ฯ (๖/๓๖)

๖. ประโยคขอร้อง, วิจารณ์ เช่น

ขมตุ เม โส อายสุมา ฯ (๔/๖๗)

ปพพาเซถ มํ ภาตเต ฯ (๔/๗๖)

เทเสตุ เม ภาตเต ภาควา ธมมํ ฯ (๔/๙๖)

๗. ประโยคเชิญชวน เช่น

เอถ คจฉาม ฯ (๑/๑๕)

ปสสถ สมนสส กมมํ ฯ (๑/๑๘)

๘. ประโยคแสดงความหวัง, ความปรารถนา เช่น

ที่ขมายโก โน โหตุ ราชา ฯ (๒/๘๕)

๙. ประโยคแสดงความตั้งใจแน่วแน่ เช่น

ปพพิชิสสาเมวahi ตาต ฯ (๑/๗)

๑๐. ประโยคเน้นความจริงใจ เช่น

นตฺถิ ฆนฺเต มยฺหํ ฅาติสํสคฺโค ฯ (๒/๑๑๓)

นตฺถิ เม คิหิภาวาย อาลโย ฯ (๑/๑๑๒)

๑๑. ประโยครำพึง หรือสงสัย เช่น

อตฺถิ นุ โข มยฺหํ เอตฺถ คตปจฺจเยน อตฺถโธ ฯ (๑/๒๔)

หลักการ แปลโดยอรรถทั่วไป

๑. ตัดอายุตนิบาตปฐมาวิภัตตือออก ส่วนวิภัตตินอกนั้นตัดแล้วไม่เสียความก็ตัดได้ ถ้าตัดแล้วเสียความ ทำให้ความไม่เชื่อมกัน ก็ให้คงไว้ เช่น

ภิกขุ คามํ ปิณฑาย ปาวีสี ฯ

ภิกษุได้เข้าไปบ้าน เพื่อบิณฑบาต ฯ

๒. อาลปนะ ในประโยคสั้น ๆ นิยมแปลหลังประโยคไม่ถือว่าผิด เช่น

กนิฏฐภาตา เม อตฺถิ ฆนฺเตติ ฯ (๑/๖๑)

ข้าพระองค์ มีน้องชายอยู่คนหนึ่ง **พระเจ้าข้า** ฯ

๓. ยกตัวกรรมขึ้นแปลก่อน เช่น

(๑) สุโท โอทน์ ปจติ ฯ

ข้าวสุก พ่อครัวกำลังหุง ฯ

(๒) ยสกุลปุตตปมุขา ปญจปญญาส ชนา ก็ กรีสุ ฯ (๑/๙๐)

กรรมอะไร ชน ๕๕ คน มียสกุลบุตรเป็นประธาน ทำแล้ว ฯ

(๓) อकारิ์ สจจณนั วุณฺฉิ น สมติวิชฌติ ฯ (๑/๑๑๓)

เรือนที่มุงดีแล้ว ฝนย่อมร้าวรดไม่ได้ ฯ

แปลกัมมวาจาก เป็น กัตตฺวาจก เช่น

(๑) อัยมมเทสณา กตถ ภาสิตา ฯ (๑/๑)

พระศาสดา ตรัสพระธรรมเทศนานี้แล้ว ณ ที่ไหน ฯ

(๒) อิทาเนเวโก คีตสทฺโท สฺยิตถ ฯ (๑/๑๕)

เราได้ยินเสียงขับร้องเสียงหนึ่งแล้ว เดียวนี้เอง ฯ

(๓) อสุเกนาหิ อุกฺกุจฺโจะ ฯ (๑/๔๑)

คนโน้นด่าเรา ฯ

๔. ศัพท์ที่แปลก่อนตัวประธานได้ โดยไม่ถือว่าผิดสัมพันธ์ เช่น

ก. เอกิ สมัย ภควา สาวตถิยั วิหริติ เขตวเน อนาถปิณฑิกสุส อารามะ ฯ

สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคเจ้า ประทับอยู่ ณ อาราม ของท่านอนาถปิณฑิกเศรษฐี
ชื่อเชตะวัน ใกล้กรุงสาวัตถี ฯ

ข. สาทสมาสจเจเนน ปุตุตติ วิชายิ ฯ (๑/๑)

ล่วงไปได้ ๑๐ เดือน ภรรยาเศรษฐีนั้นก็คลอดบุตร ฯ

ค. น จิรสเสว กุกกภู อณฑทานิ วิชายิ ฯ (๑/๔๔)

ต่อกาลไม่นานนัก แม่ไก่ก็ตกไข่หลายฟอง ฯ

แปลติตพยัญชนะ

(๑) กปิลานํ เม สत्ํ เทถ ๑ (๘/๑๑๕)

ท่านทั้งหลาย จงให้ร้อยแห่งวัวแดงทั้งหลายแก่ข้าพเจ้า ๑

ท่านทั้งหลาย จงให้ **วัวแดง ๑๐๐ ตัว** แก่ข้าพเจ้า ๑

(๒) ตสฺมี ขณ มหาเมโฆ อฏฺฐหิ ๑ (๑/๑๘)

ในขณะนั้น เมฆใหญ่เกิดแล้ว ๑

ขณะนั้น **เมฆใหญ่ตั้งเค้าแล้ว** ๑

(๓) คาทาปริโยसानะ **จตุราสีติยา ปาณสหุสถาน** ฐมาภิสมาโย อโหสิ ฯ (๑/๓๕)

ในเวลาจบคาทา การตรัสรู้ธรรม ได้มีแล้ว แก่พันแห่งสัตว์ ๘๔ ฯ

ในเวลาจบคาทา **สัตว์ ๘๔,๐๐๐ ได้ตรัสรู้ธรรมแล้ว** ฯ

(๔) อโรคยปรมา ลากา ฯ

ลากาทั้งหลาย มีความไม่มีโรคเป็นอย่างยิ่ง ฯ

ความไม่มีโรค เป็นลากาอย่างยิ่ง (บรมลากา) ฯ

(๕) นตถิ ทินนํ ฯ

ทานที่บุคคลให้แล้ว ย่อมไม่มี ฯ

ทานที่บุคคลให้แล้ว **ย่อมไม่มีผล** ฯ

หลักเฉพาะแปลโดยอรรถ

๑. **อาลปนะ** เช่น ภิกขเว แปลเพียง ภิกษุทั้งหลาย ฯ (ตัดคำว่า “ดูก่อน” ออก)

๒. **นามเอกวจนะ** แม้จะไม่มี เอก. อยู่ข้างหน้าจะเพิ่ม “หนึ่ง” เข้ามาก็ได้ เพื่อให้ได้ความชัดเจนขึ้น เช่น

ภิกขุ คามํ ปิณฑาย ปาวีสี ฯ

ภิกษุ**รูปหนึ่ง** ได้เข้าไปบ้านเพื่อบิณฑบาต ฯ

๓. คำว่า “**ทั้งหลาย**” ในประโยคเดียวกัน ซ้ำซากไม่เพราะหู ตัดทิ้งก็ได้
หรือจะใช้คำแทนก็ได้ เช่น

มา ภิกขเว ปุณฺณานิ ภายิตถ, สุขสเสตฺ อธิวจฺนํ ยทิตฺถํ ปุณฺณานิติ ฯ

ภิกษุทั้งหลาย เธออย่างกลัวบุญเลย คำว่า “บุญ ๑” นี้ เป็นชื่อของ
ความสุข ฯ

๔. **นาม หรือสังขยานาม พหุ.** มีสังขยานำหน้า ไม่ต้องแปลว่า**ทั้งหลาย**
เพราะสังขยานั้นใช้แทนพหุ. แล้ว เช่น

สภฺมจฺฉิ ภิกฺขู ฯ ภิกฺษุ ๖๐ รูป ฯ

ปณฺจ ภิกฺขุสฺตานิ ฯ ภิกฺษุ ๕๐๐ รูป ฯ (๑/๗๙)

๕. นามกิตก์ กัตตุรูป ตัสสีลสาธนะ

ก. ในทางดี แปลว่า **มีปกติ** เช่น

ธมฺมจारी ฯ บุคคลผู้มีปกติประพฤติธรรม ฯ

ข. ในทางไม่ดี แปลว่า **มัก** เช่น

โกธโน คนมักโกรธ ฯ

๖. อนภিতกัตตา “อัน” บางทีเปลี่ยนเป็น “ที”

ก. ใช้ในทางดี แปลว่า **อัน** เช่น

อมหากัม ्हิ สตุถา มคธรรณฺวา รชฺเชน นิมนฺตฺยมาโน..... ฯ (๑/๗๗)

พระศาสดาของเราทั้งหลาย **อันพระเจ้าแผ่นดินแคว้นมคธ** ทรงเชื่อเชิญ ด้วยราชสมบัติ ฯ

สตุถา ปน เตน หตฺถินา อุปฏฺฐิยมาโน สุขํ วสิ ฯ (๑/๕๓)

พระศาสดา **อันข้างนั้น** บำรุงอยู่ ประทับอยู่อย่างเกษมสำราญ ฯ

ข. ใช้ในทางไม่ดี แปลว่า **ถูก** เช่น

(๑) โส ตฺถุหิ หุตฺวา ปุนปฺปุนํ ปุณฺโง น กิณฺจิก กเถสิ ฯ

สามเณรนั้น นิ่งแล้ว **แม้ถูกพระเถระถามซ้ำ** ๆ ซาก ๆ ก็ไม่พูดอะไร ฯ

(๒) อสุเกนาหิ อกกุณฺโง, อสุเกน ปหฺโณ, อสุเกน ชิโต ฯ

เราถูกคนโน้นด่าแล้ว, **ถูกคนโน้นตีแล้ว, ถูกคนโน้นชนะแล้ว** ฯ

๗. **กรณ แปลว่า ด้วย** เปลี่ยนเป็น **เอา** หรือ **ใช้** แทน เช่น

ปัจเจกพุทฺธ หตฺถน ปตฺตํ ปิทฺธิ ฯ (๗/๓๓)

พระปัจเจกพุทธเจ้า **เอา**มือข้างหนึ่งปิดบาตร หรือ **ใช้**มือข้างหนึ่งปิดบาตร ฯ

อถ นํ รุกฺเขน สทฺธิ โสณฺทาย ปริกฺชิปิตฺวา..... ฯ (๑/๗๓)

ที่นั่น ช้างมหาบุรุษ **เอา**วงรวบนายพรานข้างนั้นไว้ กับต้นไม้ ฯ

๘. **สัมปทาน แปลว่า แก่** ถ้าพูดกับผู้สูงกว่า เปลี่ยนเป็น **แต่ เพื่อ** เปลี่ยนเป็น **สำหรับ** เช่น

ตุ้มหากัม มยา เอส ทินโน ๑ (๑/๔๖)

หม่อมฉัน ขอถวายลูกชายคนนี้ **แต่พระองค์** ๑

ออยยานัน นิสิตนฏจันน์ สิวิทถ ๑ (๔/๑๑)

พวกท่านจงจัดแจง ที่นั่ง**สำหรับ**พระผู้เป็นเจ้าของเจ้าทั้งหลาย ๑

วิหารมหิ กโรนุตตา วิสติยา ภิกขุสหสฺसानัน จีวรานิ สชฺชิสฺสุ ๑

ชนทั้งหลาย เมื่อจะทำการฉลองวิหารได้จัดแจงจีวร **สำหรับ**ภิกษุ ๒๐,๐๐๐ รูป ๑

๙. ประโยคลักษณะ **ครั้นเมื่อ** เปลี่ยนเป็น **เมื่อ** ถ้ากิริยาเป็นกัมมวาจก แปรเป็นกัตตุวาจก ได้

อถ สตุถา อตีเต กิมกาสิตี วุตเต เตนหิ ภิกขเว สุณาถาติ วตฺวา อตีตํ อหาริ ฯ (๑/๓๗)

ที่นั่นพระศาสดา **เมื่อ**ภิกษุเหล่านั้นกราบทูลว่า “ติสสเถระได้ทำอะไรในอดีต” จึงตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย ถ้าอย่างนั้น เธอทั้งหลายจงฟัง” แล้วทรงนำเรื่องอดีตมา ฯ

๑๐. นิทธารณะ นิทธารณียะ “**ใน...หนา**” ใช้ “**บรรดา**” แทน มีวิธีแปล ๒ อย่างคือ แปล นิทธารณะก่อน หรือแปลนิทธารณียะก่อนก็ได้ แล้วแต่กรณี

(๑) เตสุ เอโก มโต เทว ฯ (๑/๑๑๒)

ข้าแต่พระองค์ผู้สมมติเทพ **บรรดา**โค ๒ ตัวนั้น โคตัวหนึ่ง ล้มเสียแล้ว ฯ

(๒) ทสสุ ปุณฺณกิริยาวัตถุสุ เอกํ ลภิสฺสามิ ฯ (๑/๘๒)

กระผมจักได้บุญกิริยาวัตถุอย่างหนึ่ง **บรรดา**บุญกิริยาวัตถุ ๑๐ ฯ

๑๑. กิริยาคุณพากย์ที่แปลว่า **เกิด** หรือ**ธาดูว่ามี** **ว่าเป็น** นิยมแปลก่อนตัว
ประธาน เช่น

(๑) ปจฺมมาเส อติกฺกนฺเต, อกฺขิโรโค อุปฺปชฺชิ ฯ (๑/๘)

เมื่อเดือนที่หนึ่งผ่านไป **เกิด**โรคนัยน์ตาแล้ว ฯ

(๒) ตสฺส ปณฺฑุโรโค อุกฺพาที ฯ (๑/๒๓)

เกิดโรคผอมเหลืองแก่บุตรของพราหมณ์นั้น ฯ

(๓) สุตตานิ อหิวาตกโรโค อุปุปชชิ ฯ (๓/๘๙)

เกิดอหิวาตกโรคแก่สัตว์ทั้งหลาย ฯ

(๔) มยา ทุคคตตโร นตถิ ฆนุเต ฯ (๓/๘๒)

ไม่มีใครยากจนกว่ากระผมเลย ขอรับ ฯ

(๕) สีเส เอกปี ปลิตํ นตถิ ฯ

ไม่มีผมหงอกแม้เส้นเดียว บนศีรษะ ฯ

(๖) เทวทตตเถโร กุหิ นิสินฺโน วา จิตฺวาติ ปุจฺฉนฺโต นาม นตถิ ฯ (๑/๒๙)

ไม่มีใครที่จะถามว่า พระเทวทัตต์เถระนั่งหรือยืน อยู่ที่ไหนเลย ฯ

๑๒. ประโยค ตุ่มตถกัตตา มีวิธีแปล ๒ อย่าง คือ **แปลออก ๑ แปลเข้า ๑**

เช่น

(๑) มยา เอตถ คนตุํ วรรณุตติ ฯ (๘/๑๖๕)

การที่เราไปที่นั่นสมควร, เราไปที่นั่นควร, ควรที่เราจะไปที่นั่น ฯ

(๒) อธิ วาลุกํ โอกิริตุํ วรรณุตติ ฯ (๗/๗)

ที่นี่ไรยทรายเหมาะ ฯ

(๓) ภิกขุณา นาม อริยมคฺเค กมฺมํ กาทุํ วรรณุตติ ฯ (๗/๖๐)

ธรรมดาภิกษุ กระทำการทำงานในอริยมรรค ย่อมควร ฯ

๑๓. กิริยาธาตุตัวเดียวกันทั้งกัตตุวาจก และเหตุวาจก มาคู่กัน เพื่อให้
ความชัดเจน กัตตุวาจก นิยมแปลว่า “**เอง**” เพิ่มขึ้น เหตุกัตตุวาจก แปลว่า “**ใช้**”

(๑) มาลาจจํ โรเปนติปิ โรปาเปนติปิ ฯ (๔/๕)

ภิกษุทั้งหลายปลุกต้นไม้กระถาง**เอง**บ้าง **ใช้**คนอื่นให้ปลุกบ้าง ฯ

(๒) กโรติปิ การาเปติปิ ฯ

ทำ**เอง**บ้าง **ใช้**คนอื่นให้ทำบ้าง ฯ

(๓) น ปริํ หเนยฺย น หนาเปยฺย ฯ (๕/๔๕)

บุคคลไม่ควรฆ่าสัตว์**เอง** ไม่ควร**ใช้**ผู้อื่นให้ฆ่า ฯ

๑๔. อิตโร นอกนี้ เป็นสำนวนบาลีในกรณีพูดถึงบุคคล ๒ คน หรือสิ่งของสองสิ่ง ประโยคหน้าพูดถึงคนหนึ่งแล้ว พูดถึงคนต่อไปใช้ **อิตโร** แทน นิยมว่าไพเราะ เวลาแปลเป็นไทย ให้แปลชื่อจริงนั้นเลย เพื่อความชัดเจนว่าใครหรืออะไร เช่น

(๑) มหาเถโร อนุเถโร จาติ เทว ภิกขุ, มหาเถโร เอว วเทสิ, อิตโร ปกุกามิ ฯ

พระเถระ ๒ รูป คือ พระมหาเถระ และพระอนุเถระ, พระมหาเถระพูดอย่างนั้น, **พระอนุเถระ** ก็หลีกไป ฯ

(๒) สตุถา ตสมึปี จาเน น คณฺหิ อิตโร “โสปาณปาทมูล คณฺหิสฺสตี”ติ จินฺตเสสิ ฯ (๑/๑๐๖)

พระศาสดา ไม่ทรงรับ (บาตร) ในที่เมื่อนั้น, นันทกุมารก็คิดว่า “**พระองค์**จักทรงรับ ที่เชิงบันได” ฯ

๑๕. ภาวศัพท์สมาสกับกิริยาगतัก, นามगतัก, ภาวสาธนะ, หรือนาม,
คุณนาม แปลว่า “ว่า”

(๑) เกรสุส อาคต**ภาว** ชานาสี ฯ (๔/๑๙)

ท่านทราบ**ว่า**พระเถระมาแล้วหรือ ? ฯ

(๒) อาจารย์ ตุมหากิ อิศ นิปน**ณภาว** น ชานาสี ฯ (๑/๓๘)

อาจารย์ครับ กระผมไม่ทราบ**ว่า**ท่านนอนที่นี่ ฯ

(๓) สตุถา ตสุสา อาคมน**ภาว** ญตวา..... ฯ (๔/๑๙)

พระศาสดาทรงทราบ**ว่า**พระเทวีนั้นกำลังเสด็จมา ฯ

๑๖. **นาม ศัพท์** แปลได้ ๒ อย่าง คือ

๑. ควบกับคนหรือสิ่งของที่ไม่ดี แปลว่า “**ขึ้นชื่อว่า**”

๒. ควบกับคนหรือสิ่งของที่ดี แปลว่า “**ธรรมดา**” หรือ “**ธรรมดาว่า**”

เช่น

(๑) ภิกขเว พาลา **นาม** ปาปานิ กมฺมานิ กโรนฺตานิ น พุชฺฌนฺติ ฯ (๕/๕๘)

ภิกษุทั้งหลาย **ขึ้นชื่อว่า** พวกคนพาลกระทำความชั่วอยู่ก็ยังไม่รู้ ฯ

(๒) อิเม ปริพาชกา **นาม** สาสนสฺส ปฎิปกฺขญฺตา ว ฯ (๑/๘๓)

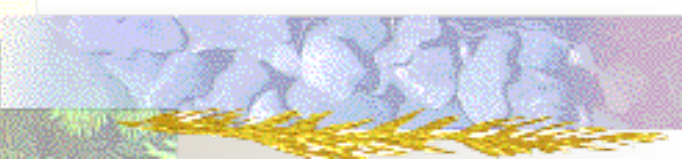
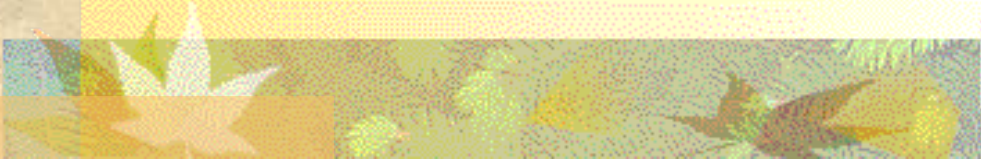
ขึ้นชื่อว่าปริพาชกเหล่านี้ เป็นปฏิปักษ์ต่อพระศาสนาทั้งนั้น ฯ

(๓) พุทฺธา **นาม** ทุคฺคเต อนุกมฺปี กโรนฺติ ฯ (๔/๒๘)

ธรรมดาว่าพระพุทธเจ้าทั้งหลาย ทรงกระทำการอนุเคราะห์ คนจน ๆ ฯ

(๔) มหาราช พุทฺธา **นาม** เอกญฺจฺาเน นิพฺพตฺธิ ภิภฺขิ น คณฺหนฺติ ฯ (๓/๗)

มหาบพิตร **ธรรมดาว่า**พระพุทธเจ้าทั้งหลาย ย่อมไม่ทรงรับภิกษาประจำ
ในที่แห่งเดียว ฯ

๑๓. **อวัยวะที่เป็นคู่** เช่น ตา, หู, จมูก, มือ, เท้า พหุพจน์
แปลว่า “**ทั้งสอง**”

(๑) อภิษีนิ เม ฐมายนติ ฯ (๓/๘๒)

ตา**ทั้งสอง**ข้างของกระผมฝ้าฟาง ฯ

(๒) สกโก เทวราชา หตฺเถหิ ปาเท ปริมชฺชิ ฯ (๖/๑๓๖)

ท้าวสักกเทวราช เอามือ**ทั้งสอง** นวดพระบาท**ทั้งสอง**

ข้าง ฯ

๑๘. **อนต, มาน** ปัจจัย ทำพร้อมกับการิรียาคุมพากย์

(๑) สา ปุตุตฺ ปายมานา จิตา ฯ (๑/๔๖)

หญิงนั้นยืนให้บุตรดีมนมอยู่ ฯ

(๒) สตถาปิสฺส อากมนํ โอลเณนโต นิสีทิ ฯ (๔/๗๔)

แม่พระศาสดาประทับทรงมองดูการมาของเธอ, หรือ ประทับทรงแลดู
เขา ซึ่งกำลังเดินมา ฯ

(๓) สา โรทมานา อฏฺฐาสิ ฯ (๖/๑๖๗)

นางได้ยืนร้องให้อยู่แล้ว ฯ

๑๙ กิริยาต้องแปลให้ตรงกับกิริยาอาการของตัวประธาน

คจฉติ

คน เดิน, นก บิน, เต่า คลานไป, งู เลื้อยไป, กลิ้ง ฟุ้งไป, ลม พัด

ปุตตํ วิชayi

คน คลอดลูก, ช้าง ตกลูก, ไก่ ตกไข่

วนุหติ

คน ไหว้, ช้าง จบ

นสีทิ

คน นั่ง, ช้าง หมอบ, นก จับ (กิ่งไม้)

๒๐. บท นาม หลายบทที่ควบด้วย **จ** หรือ **วา** ไม่นิยมแปลทุกบทที่ควบ ใช้ เฉพาะคำต้น หรือคำสุดท้าย เพื่อ มิให้ซ้ำซาก เช่น

ก. เสฏฐิ จ ภริยา จ ปุตโต จ สุณิสสา จ ปุณฺโณ นาม ทาโส จาติ ปญจ ชนา อวเสสา
อเหตุ ๖

มีคน ๕ คนที่เหลือ คือ เศรษฐิ ภรรยา บุตร สะใภ้ **และ** ทาสชื่อปุณณะ, **อีกอย่าง**
หนึ่ง แปลว่า เศรษฐิ และภรรยา บุตร สะใภ้ ทาสชื่อปุณณะ ๖

ข. **วา** ก็นัยเดียวกัน

๒๑. ปุริสสัพพนาม บุรุษที่ ๒ ก็ดี บุรุษที่ ๓ ก็ดี บางที ใช้บุรุษที่ ๑ แทนก็ได้

ก. สัพพนตัม **ตว** ภาโร ปฎิปชชาหิ นํ ฯ (๑/๖)

ทรัพย์ทั้งหมดนั้นจงเป็นภาระ**ของน้อง**, **น้อง**จงดูแลทรัพย์นั้นเถิด ฯ

ข. **อหิ** สตถุ สนตฺติเก ปพฺพชิสฺสามิ ฯ (๑/๖)

พี่จักบวชในสำนักพระศาสดา ฯ